

**Віра Юрійвна Франчук
(17.01.1932 – 22.03.2019)**

22 березня 2019 р. на 88-му році пішла з життя доктор філологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України Віра Юрійвна Франчук. У її особі українське мовознавство втратило яскравого вченого, талановитого фахівця в галузі історії східнослов'янських мов та слов'янського мовознавства, історичного літописання й текстології давніх рукописів, визначного дослідника наукової спадщини Олександра Потебні.

В. Ю. Франчук народилася в Тирасполі (тепер — Молдова) у родині вчителів. Згодом сім'я переїхала до Харківської області. У 1939 р. розпочала навчання в Мереш'янській семирічці № 5. Із початком війни, у 1941 р., Віра Юрійвна разом із батьками була евакуйована в Казахстан, де навчалася в одній із середніх шкіл м. Алма-Ати. Повернувшись з евакуації в 1943 р., продовжила навчання 1949 р. в середній школі м. Мереші, яку закінчила із золотою медаллю. Тоді ж вона вступила на філологічний факультет Харківського державного університету (відділення російської мови та літератури). Тут її вчителями були М. М. Баженов, О. М. Фінкель, В. П. Беседіна-Невзорова, Г. І. Шкляревський та ін. У 1954 р. В. Франчук закінчила з відзнакою Харківський університет і вступила до аспірантури при кафедрі російської мови і загального мовознавства, де навчалася до 1957 р. (науковий керівник — к. ф. н. В. П. Беседіна-Невзорова).

З липня 1958 р. Віра Юрійвна працює в Інституті мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. Трудову діяльність вона починала у відділі лексикографії на посаді референта, молодшого наукового співробітника. Згодом продовжила свою роботу у відділі російської мови старшим, а з 1990 р. — провідним науковим співробітником.

Науковий ступінь кандидата філологічних наук В. Ю. Франчук було присуджено у 1961 р. за результатами захисту дисертації «Наречия, образованные от прилагательных, в русском литературном языке XVIII в.». Докторську дисертацію «Киевская летопись. Состав и источники в лингвистическом освещении» Віра Юрійвна успішно захистила 1989 р. У 1992 р. їй присвоєно звання професора.

Повною мірою науковий талант дослідниці розкрився при вивченні писемних пам'яток. Як досвідчений текстолог, вона підготувала до видання рукопис Галицько-Волинського літопису за Хлебниковським списком XVI ст. Її монографії «Наречия, образованные от прилагательных, в русском литературном языке XVIII в.» (1961), «Киевская летопись. Состав и источники в лингвистическом освещении» (1986), «Літописні оповіді про похід князя Ігоря» (1988) явили собою зразки глибокого історизму та переконливого авторського аналізу мовних явищ.

В. Ю. Франчук є автором першої наукової біографії О. О. Потебні. Працюючи в комісії з вивчення спадщини відомого мовознавця, вона ввела в науковий обіг цілу низку раніше не опублікованих рукописів і листів ученого, додавши до них власні наукові коментарі. Цій справі увічнення пам'яті Олександра Потебні Віра Юріївна залишалася вірною протягом усього життя. Завдяки її зусиллям вийшли друком три монографічні дослідження: «Олександр Опанасович Потебня» (1975), «Олександр Опанасович Потебня. Життя та творчий шлях» (1985), «Олександр Опанасович Потебня. Сторінки життя і наукової діяльності» (2012).

В. Ю. Франчук була одним з укладачів тритомного «Російсько-українського словника» (1968), одинадцятитомного «Словника української мови» (1970–1980) та співавтором монографій «Традиции русского языкознания на Украине» (1976) і «Русские говоры на Украине» (1982). Загалом у її доробку понад 250 ґрунтовних праць у царині історії української та російської мов.

Віра Юріївна Франчук мала заслужений науковий авторитет не лише в Україні, а й за її межами. Довгий час вона виконувала обов'язки члена комісії з історії славістики при Міжнародному комітеті славістів.

Неповторна індивідуальність Віри Юріївни залишила свій слід у науково-організаційній роботі. За її ініціативою ще 1977 р. започатковано Потебнянські читання, а також інші численні наукові конференції, присвячені біографіям і творчому спадкові видатних мовознавців. Дослідниця згуртувала лінгвістів для роботи над збірниками «О. О. Потебня й актуальні питання мови та культури» (2004), «Вагрослав Ягич і проблеми слов'янознавства» (2015), «Віктор Іванович Григорович. Життя й наукова спадщина» (2017) та ін.

За заслуги в розвитку науки про мову її було удостоєно премій імені О. О. Потебні (1999) та імені М. І. Костомарова (2004), відзнаки НАНУ «За підготовку наукової зміни» (2018).

Не стало людини щирого серця, доброї душі, справжнього вченого, відданого улюбленій справі. Світла пам'ять про Віру Юріївну Франчук назавжди збережеться в наших серцях.